

Almanach

För Året

Efter Frälsarens **CHRIST** Födelse

1783.

Fil **GÖTHEBORGS** Horizont,

Eller 57 grad 42 min. Pol-högd, och 22 tids-
min. Meridian - skilnad Väster om Upsala
Observatorium.

Efter Kongl. Maj:ts Nådigste Stad-
gande, utgifwen

Af Dess Vetenskaps *Academie*.

Mån.
förm.
d. 18
Mart.

Mån.
förm.
d. 10
Sept.

Stockholm, Tryckt hos **PET. HESSELBERG**.

Exemplaret säljes bästadt och fluret för 1 Skilling.

Några påminnelser om Dikens nödwändig-
het, til åkrens och ångs-
markens för-
bättrande.

Bland de mångfaldiga och angelägna göromål,
dem en Landtman bör påtänka och verkstäl-
la, är dikande och wattenets afledande ifrån sum-
piga, wåta och sura åkrar och ångar, et af de
måst nödwändiga. Uti en sur och dungen jord,
trifwas sållan eller aldrig några goda växter,
och de som åndteligen derutur twingås, äro of-
smakelige, ofunde och ej särdeles duglige til föda,
hwarcken för människor eller Boskap. Genom
goda Diken och wattenets afledande, bör sådan
jord hjälpas och förbättras. Man anser derföre
för nödigt, at korteligen gifwa wid handen, 1:0
huru den jord är beskaffad, som mer och mindre be-
tarfwar diken, och 2:0, huru diken böra anläggas.

Swad det förra angår, behöfwer en sur, seg,
kall och klibbig lerjord först och främst wäl dikas;
ty så länge hon plågas af syra, hwilken of al-
tid har kyla i följe med sig, kan sol-warmen
ej tilräckeligen verka på henne, som annars om
Wårtiden skulle upwärma och göra henne lös och
mör.

mör. Så länge en sådan jord om Wåren är
wät och sur, hafwa hwarcken sådes- eller gräs-röt-
terne uti henne någon trefnad, än mindre, när
det lider in på Sommaren, då torra tilfätter,
hwaraf hon blir hård, och de spåda rötternas
fug-rör blifwa så inflämde och tillutne, at de
icke kunna utur jorden draga til sig någon nä-
rings-saft eller utsprida sig. Uti en så tilhård-
nad jord, affstadnar derföre sådes- och gräs-wäx-
ten; men genom behörig dikning, god kalk-mär-
gel och nödig gödning, kan sådan jord göras
fruktbar, då hon tillika underhjelpes med påförd
grof sand.

Därnäst förekommer mo- och sandblandad gäs-
lera, som är ganska benägen at emottaga watten
och hålla sig sur, samt af det insupna wattenet
om Wintren tilfryser så hårdt, at hon om Wå-
ren sent uptinar; och när det åndteligen tker, swäl-
ler eller liksom gäser hon, hwaraf sådesrötterna
dels flitas sönder, dels updragas utur jorden,
då de, för köld och wäder blottstälde, snart gå
förlorade. Genom tilbörlig dikning, påförd god
lera och lerinärgel samt gödning och flitigt bruk,
kan och denna jordman förbättras.

Widare behöfwer jämwäl den jord dikas, som ehuru i sig sjelf ganska god, ligger på en jämn och af naturen ej uphögd plan, eller ock eger till alf en wät och kall grund. I förra händelsen bör man med diken gifwa wår- och hastigt påkommande rägn-watten aflopp: i den senare, med diken söka draga skadelig syra utur grunden. Wid hafv- och sjö-stränder finnas ock ofta nog högländte ställen, där jorden består af ganska sur och seg lera, med mossa öfwerwuxen. Där och på dylika ställen, äro diken ganska nödige, högst 12 eller 15 famnar imellan hwart Skärdike. De böra ock, såsom om de förra är sagt, med kalkmargel, där den finnes, eller grof sand och andra lösa jordarter samt gödsling, förbättras. Hwad de lösare jordarter beträffar, så gifwes ingen af dem, som icke mer och mindre behöfwer någon dikning.

Man bör, för det andra, wisas, huru diken böra anläggas och gräfwas. När et åkerland eller fält behörligen blifwit inhägnadt, påföljer det andra göromålet, at dika och deratur afleda watten. Då bör Landbrukaren först noga undersöka, hwarest det lägsta stället inom fältet finnes, och

och utur hwilket wattnet kan få aflopp. Där börjar man gräfwä hufwud- eller aflopps-diket, som bör wara så djupt och bredt, som Lagen wid wite påbjuder; och äro grannarne förbundne, hwar för sina egor, at gräfwä undan, så at watten får obehindradt aflopp. Med et sådant aflopps-dike bör åkerfältet alt igenom förses. Ifrån aflopps-diket börjas sedan med tvär- eller skärdiken. Om i åkren finnes någon dal eller dald, bör den först med Skärdike genomgräfwas, på det at där stående watten, som eljest skadar åkren rundt omkring, må afledas. Alla skärdiken böra börjas ifrån aflopps-diket, så at man dikar watten ifrån sig, men ej på sig. Om åkren består af sådan jord eller alf, som de först bestrefne, får man ej göra längre än 12 eller 15 famnar i bredden imellan hwart skärdike. De böra anläggas efter snöre eller utstakning, uti rät linia, och utmätas noga, at åkerstyckena ej göras bredare på ena ändan än på den andra, utan om öfre ändan på åkerstycket tages till 36 alnars bredd, bör den nedre, innan någon gräfsning börjas, utstakas till samma bredd. Gärna bör man så laga, at alla åkerstycken få lika bredd,

hwilket kommer jord:egaren til pass, både då åkren skal brukas och besås. De Diken, som blifwa wid åker:ändarna, at afföra det watten, som uti back:dikena samlas, böra ock anläggas så råta, som någonsin möjligt är.

För lösare jord:arter, och där matjorden med sin alf är mera torr och ingen synnerlig syra förspörjes, behöfves endast et lagligt aflopps:dike, samt, om fältet har berg eller backar omkring sig, tillräckeligen djupa back:diken och skår:diken ifrån de ställen, där back:wattnet wil söka sitt utlopp, som böra wara något djupare än sjelfwa back:dikena, på det wattnet fritt må få aflöpa och ej qwarstadna; ty af et i diken qwarstående watten, skadas åkren mer än mycket, hållt om det står så högt, at det nåkar matjorden, som då indrager det uti sig, samt blir derigenom sur och förstånd. Back: och berg:syra kan, om åkren nedanföre worer 100 alnar lång, fördärflwa hälften deraf, och förorsaka, at all säden där wantrifwes; hwarfböre och diken imellan berg eller backar och åkrar äro högst nödwändige, til at ifrån åkerjorden afhålla bergsyra och bortföra det ifrån dem tillflyttande wattnet.

¶

På et åkerfält af förenämnde beskaffenhet, nemligen, at hwarken matjorden eller alfwen är i sig sjelf dungen eller sur, och fast än det har et fluttande låge, böra ändå åkrens stycken så tillkappas, at på dem ej något watten, efter mycken nedsmält snö eller starkt rågn, får qwarstadna, hwilket i synnerhet händer på nedre delen af fältet, och där förorsakar både syra och swall:is. Man indelar derföre åkrens stycken, för exempel, uti 36 alnars bredd: dessa stycken uphöjas så mycket midt på, at åker:ryggen blir 10 eller 12 tum högre än dikens:kanten. Samma rygg göres ej hwarf eller spetsig, utan affulltras, då fallet blir, efter mycket rågn och snö, lagom för wattnet at draga sig ned åt dalen eller diket. På det sättet befrias åkren altigenom både från syra och swall:is. Då flyter mulden ej heller tillsamman eller ned i diket.

Sedan åkren blifwit höst:sädd, föres i dessa dalar, wäl djupa råta wattusfårar, som då göra lika tjenst med skårdiken, til wattnets afledande ned til aflopps:diket. Dessa wattusfårar äro ock, i sådana åkrar, nyttigare än skår:diken; ty dessa draga, i torra år, för mycken must utur en af na-

na-

naturen torr jord. Mellan sluttande och i jämna plan liggande åkerfält tyckes wäl någon skillnad böra göras, så at på de senare skulle skårdiken wara nödige och nyttige; men om matjorden och allwen äro med den näst förr omtalte af lika beskaffenhet, kunna åkerstyckena där på lika sätt tilldanas, wattufårar föras och skårdiken undwiskas, allenast at å bägge åndarne eller twärgaslarne på fältet finnas fullkomliga aflopps-diken, och wattufårarne emot dessa diken hållas wäl öpne.

Et åkerfält, som på nu sagde sätt blifwit lagdt i stycken, är ock långt mera wigt at brukas, föras, snedas, sladdas, wältas och harswas, i det man undgår at så ofta wända, som åljest måste ske, om diken äro i wägen. Höge balkar wid åker-renarna äro högst skadelige: om de icke borttagas, som helst bör ske, böra de åtminstone wid åndarne af wattufårarne wäl genomskaras eller genomdikas, at watten icke mot dem må updämnas på åkren.

Fortfättning nästa år, will GUD.
